

Andmete töötlemise mõjuhindang ja riskide maandamine

Hooldereformi mõju uuringu eesmärk, seaduslikud alused, andmesubjektide ring, andmete töötlemise protsessid ja osapooled ning tulemid on detailselt kirjeldatud teadusuuringus isikuandmete töötlemise taotluses. Uuringu tellijaks ja vastutavaks töötlejaks on Sotsiaalministeerium. Uuringu sisuliseks läbiviijateks on Mõttekoda Praxis (edaspidi Praxis) ja Eesti Rakendusuuringute Keskus Centar (edaspidi Centar). Uuringu raames ei toimu füüsiliste isiklike aspektide süstemaatilist või ulatuslikku hindamist, mis põhineb automaatsel isikuandmete töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil, ning ei tehta sellisel hindamisel või andmeanalüüsil põhinevaid otsuseid, millel on füüsilise isiku jaoks õiguslikud tagajärjed või mis samaväärselt mõjutavad oluliselt füüsilist isikut.

Isikuandmete töötlemine toimub kahes osas: registriandmete analüüs ja Statistikaameti andmete kasutamisel. Nii registriandmete kui Statistikaameti andmete kasutamise detailne kirjeldus on toodud taotluses (vt punktid 7, 8). Andmeid kasutatakse sellises mahus ja sellisel määral, mis on vajalikud uuringu eesmärkide täitmiseks ja uurimusküsimustele vastamiseks.

Isiku otsest tuvastamist võimaldavad andmeid töötlevad uuringu raames Sotsiaalkindlustusamet (SKA):

1. Esmalt võtab SKA STARst välja perioodil 2022–2025 üldhooldusteenusel olnute isikute andmed.
2. SKA lisab STARi üldhooldusteenusel olevate isikute kohta SKAISi päringu alusel vajalikud tunnused pensioni saamisest.
3. SKA genereerib igale isikukoodile vastava unikaalse umbisikustatud ID ehk UID.
4. SKA eemaldab koostatud andmestikust isikukoodi, nii et andmestik koosneks vaid päritud andmetest ja UID-st.
5. SKA edastab krüpteeritult uuringu läbiviijatele ehk Centarile ja Praxisele.

Uuringu läbiviijatele edastab SKA andmestikud, mis koosnevad vaid päritud andmetest ja UID-st ehk pseudonüümitud andmed. Seega töötlevad Praxis ja Centar uuringu läbiviimisel üldhooldusteenuse saajate pseudonüümitud registriandmeid. Registriandmete analüüsi eesmärgiks on:

- Anda faktipõhine ja piirkonniti diferentseeritud hinnang hooldereformi mõjule ööpäevaringse üldhooldusteenuse ja koduteenuste kättesaadavusele, hinnale ja kvaliteedile.
- Hinnata, kuidas reform mõjutas KOV-ide halduskoormust ja rahastamise vajadust, millised on piirkondlikud erisused ja süsteemi kitsaskohad.
- Analüüsida, kuidas on muutunud teenuse rahaline kättesaadavus teenusesaajate ja nende perede jaoks ning millised tegurid seda mõjutavad.

Isikukoodidega andmestikke Praxisele ja Centarile ei edastata, Praxis ja Centar töötlevad pseudonüümitud andmeid – nii tagatakse, et uuringu läbiviijad ei saa andmeid isikuga otse siduda. Andmepäringud ja pseudonüümimine on kavandatud nii, et andmete liikumine on piiratud ja turvaline ning samuti on määratletud tähtaeg, mis ajaks on vaja hiljemalt kõik päringud koos UIDdega kustutada. Uuringu tulemused esitatakse üldistatult, tagades, et üksikisikuid ei ole võimalik tuvastada.

Statistikaameti andmetest kasutatakse uuringus EUROMODi maksude ja toetuste mikrosimulatsiooni mudeli andmeid (uuringus kasutatav andmekoosseis on esitatud taotluse lisas). Need andmed on juba varasemalt Statistikaameti poolt kokku pandud ning pseudonüümitud, mistõttu erinevatest allikatest andmete sidumise protsessiga selle uuringu raames kokku ei puututa. Lisaks toimub Statistikaameti andmete töötlemine turvalises teadlaste keskkonnas, mille kasutamisel lähtutakse Statistikaameti konfidentsiaalsustingimustes vastavalt sõlmitavale lepinguga Statistikaametiga. Statistikaameti andmete töötlemiseks on Praxis ja Centar määratlenud, kes uuringutiimi liikmetest neid andmeid töötlevad, arvestades nii varasemat kogemust kui uuringu eesmärgi.

Uuringu andmetöötluse, s.h isikuandmete töötlemise riskid on maandatud kõigi osapoolte poolt (Praxis, Centar, SKA, Sotsiaalministeerium, Statistikaamet) selleks vajalike turvameetmete igapäevase rakendamise kaudu. SKA, Statistikaameti ja Sotsiaalministeeriumi puhul rakenduvad nende asutuse infoturbe ja andmetöötluse reeglid, mis laienevad neis asutuses kõigi tööülesannete täitmisele. Töötajad on teadlikud turvalise andmeedastuse reeglitest ja võimalustest, kõiki andmeid töödeldakse üksnes õiguslikul alusel eesmärgipärasuse, minimaalsuse jt põhimõtteid rakendades.

Hinnates isikuandmete töötlemise toimingutega kaasnevaid võimalikke ohte (art. 35 lg 7 p. c) on võetud arvesse kirjeldatud andmetöötlamise iseloomu, ulatust ja konteksti. Valitud on turvameetmed ohtude haldamiseks, jäärisk on madal. Isikuandmeid ei väljastata kolmandatele isikutele, keda ei ole taotluses määratletud, välja arvatud intsidentide ja pöördumiste menetlemiseks vastavalt õigusaktides sätestatud tingimustele. Logiandmeid töödeldakse vaid tuvastamaks kõrvalekaldeid normaalsest tööprotsessist ja vajadusel intsidenti menetlemiseks.

Riski nimetus	Riski tõe-näosus	Riski mõju	Riski tase	Lisamärkused	Ettepanek riski maandamiseks
Moodustatud isikuandmete kogumile pääsevad ligi volitamata töötajad (väljaspoolt organisatsiooni)	1	2	Madal	Isikustatud andmeid ei tohi kasutada kogu organisatsioonis, vaid üksnes kindlate eesmärkide saavutamiseks selleks volitatud	Ametijuhendites ja asutuste põhimäärustes on kirjeldatud isikute tegevused, s.h konfidentsiaalsuskohustused seoses isikuandmete töötlusega, kui töötajale on vastav tööülesanne määratud.

				<p>isikute poolt ja kooskõlas isikule määratud tööülesannete täitmiseks.</p>	<p>Avaliku sektori töötajad on läbinud andmekaitsealase koolituse ja eksami.</p> <p>Statistikaameti andmete töötlemisel pääsevad uuringu analüütikud päritavale andmestikule ligi vaid Statistikaameti teadlaste keskkonnas. Statistikaameti andmete kasutamiseks sõlmivad uuringu läbiviijad Kõnealuse uurimisprojekti kaustadesse on juurdepääs vaid neil analüütikutel, kes antud uuringu raames kvantitatiivset mõjude hindamist läbi viivad. Statistikaameti teadlaste keskkonda sisselogimiseks kasutatakse kaheastmelist autentimist, mis tagab selle, et andmetele pääseb ligi vaid konkreetne isik, kellele on luba antud. Mikroandmed üheski uuringu etapis Statistikaameti teadlaste keskkonnast välja ei liigu.</p>
Moodustatud isikuandmetele kogumile pääsevad ligi volitamata kolmandad isikud	1	3	Madal	<p>Andmete töötleja peab tagama organisatsiooniliste ja turvameetmete kaudu andmete töötlemise riskide maandamise.</p>	<p>Tagada ligipääsuhalduse süsteemide abil juurdepääs andmetele üksnes selleks volitatud isikutele (tehnilised meetmed, korralduslikud meetmed ja juhised). Lisaks, kõigi andmete edastamine toimub failidena vaid krüpteeritud kujul, mille saab avada vaid kokkulepitud, konkreetseks isikuandmete töötlemiseks volitatud töötaja.</p> <p>Uuringu läbiviijad sõlmivad Statistikaametiga lepingu, kus on määratud ära analüütikute kohustused ja vastutus, sh konfidentsiaalsuskohustus. Uuringus kasutatavad Statistikaameti andmestikud</p>

					<p>on juba Statistikaameti poolt varasemalt pseudonüümitud. See tähendab, et isikud, kelle andmeid analüüsitakse, ei ole andmestikus otseselt tuvastatavad. Koodivõtit hoitakse ainult Statistikaametis ja see ei ole kättesaadav teistele osapooltele.</p> <p>Statistikaameti teadlaste keskkonnast väljastatakse, uuringu tulemusena valminud tabelid ja joonised alles pärast seda, kui Statistikaameti töötaja on need üle kontrollinud ja taganud, et tabelid on kõrge agregeerituse tasemega ning ei sisalda konfidentsiaalseid andmeid.</p> <p>Uuringu tulemusena valminud jooniste ja tabelite vormistamisel lähtutakse põhimõttest, et kui mingis kategoorias on tulemusi vaid väheste indiviidide kohta, siis agregeeritakse tunnused.</p>
Moodustatud isikuandmete kogumi volitatud töötaja töötleb isikuandmeid puudulikul alusel	0	2	Madal	Kui vastutav töötaja kasutab volitatud töötaja teenuseid isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõigete 2 ja 4 tähenduses, peab selleks olema isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3 tingimustele vastav õigusakt või leping (nt ka riigihange, teadusuuringu konkurss)	Uuringu lõpliku lähteülesande alusel on vastutav töötaja sõlminud uuringu läbiviijatega (volitatud töötlejaga) lepingu, milles esitatakse kõik asjakohased tingimused isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõikes 3 sätestatust lähtudes või lepitakse muul moel täpsem andmevahetus kokku (lähtudes teadusuuringu taotluses kirjeldatud eesmärkidest, tingimustest ja protsessidest).

Kuna tegemist on registriandmete töötusega, peale mida päringud kustutakse, on mõju isikuandmetele ajutise iseloomuga (kasutusse jääb vaid uuringu tulemuste andmestik). Andmete edastamine osapoolte vahel toimub ainult krüpteeritud kujul, samuti on andmevahetuseks õigustatud osapooled ja isikud eelnevalt määratud.

Seetõttu võib pidada vähetõenäoliseks, et andmesubjekti isikuandmed saavad kättesaadavaks kolmandatele isikutele ning et tekiks varalise või mittevaralise kahju realiseerumise reaalne oht.

Uuringus kasutatava EUROMODi mudeli sisendandmestiku säilitamine ei sõltu sellest uuringust, kuna sisendandmestik on loodud teise projekti raames (EUROMOD mudel on osa riikliku statistikatööst). Uuringus on arvestatud, et Statistikaameti andmed on juba varasemalt pseudonüümitud ning nende töötlemine toimub Statistikaameti turvalises keskkonnas konfidentsiaalsuslepingu alusel (uuringus kasutatava EUROMODi maksude- ja toetuste mudeli andmepäringu kirjeldus on esitatud taotluse lisas 2). Säilitamine puudutab seega vaid praeguse uuringu jaoks loodud teadlaste keskkonda loodud projektikausta ja uuringu raames loodud analüüsitabeleid ja muid kokkuvõtvaid andmeid, kuid mitte EUROMODi sisendandmestikku ennast. Projektikaustade säilitamise periood lepitakse Statistikaameti ja töö tegijate vahel kokku andmete kasutuslepingus.

Arvestades rakendatud meetmeid on isikule tekkiva võimaliku füüsilise, varalise või mittevaralise kahju (nt maine kahju, rahaline kahju, identiteedivargus või -pettus, diskrimineerimine (pp. 75) tekkimise tõenäosus vähetõenäoline.

Kokkuvõtvalt hindame, et riskid on maandatud ja rakendatud meetmete tulemusena ei teki andmesubjekti õigustele suurt ohtu isikuandmete kaitse üldmääruse (2016/679/EU) artikkel 35 lõike 1 tähenduses.